

ระลึกถึง สุเชาว์ ศิษย์คณิศ *In Memory of Suchao Sisganes*

นิทรรศการศิลปะ

“ระลึกถึง สุเชาว์ ศิษย์คณศ”

โดยศิลปินร่วมสมัยของไทย

“ *In Memory of Suchao Sisganes* ”

An Art Exhibition

By Thai Contemporary Artists

Rama IX Art Museum Foundation

จัดโดยกองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ

ณ อาร์ติสต์ แกลเลอรี 60 ถนนปั้น สีลม กรุงเทพฯ

23 มีนาคม - 23 เมษายน 2530

Organized By Suchao Sisganes Fund

A The Artistis Gallery, 60 Pan Road, Silom, Bangkok

March 23 - April 23, 1987

กองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ

SUCHAO SISGANES FUND

กองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ เกิดขึ้นเมื่อนายสุเชาว์ ศิษย์คณศ ศิลปินคนสำคัญล้มป่วยลง และรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ไม่มีญาติพี่น้อง นอกจากเพื่อน ๆ และผู้รักใคร่นับถือเท่านั้น

นิทรรศการชีวิตและงานของสุเชาว์ ศิษย์คณศ ซึ่งจัดขึ้นที่หอศิลป์ พีระศรีเมื่อเดือนตุลาคม 2528 นั้น ได้เพิ่มความรักและศรัทธาต่อเขาและผลงานจิตรกรรมของเขาเป็นอันมาก เขาจากโลกนี้ไปเมื่อ 23 มีนาคม 2529 ทิ้งไว้แต่เรื่องราวอันน่าสนใจในชีวิตและผลงานศิลปะอันมีค่ายิ่ง

กองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยศิลปิน อันที่จริงแล้วศิลปินทุกคนก็ยากอยู่แล้ว ในปี 2528 - 2529 ได้จัดกิจกรรมและร่วมจัดกิจกรรมดังนี้คือ

1. จัดนิทรรศการศิลปะ "ชีวิตและงานของสุเชาว์ ศิษย์คณศ" ที่หอศิลป์ พีระศรี 17 ตุลาคม - 3 พฤศจิกายน 2528

2. จัดสนทนาเรื่องศิลปะในต่างประเทศ โดยมี ขวลิต เสริมปรุงสุข (เนเธอร์แลนด์) กมล ทัศนัญชลี (สหรัฐอเมริกา) อภินันท์ โปษยานนท์ (อังกฤษ) นวัตกรรม กองเพียร ร่วมสนทนาที่หอศิลป์แห่งชาติ

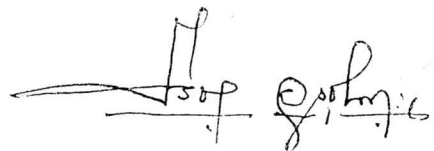
3. ร่วมกับสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร จัดนิทรรศการผลงานของ นายเอกชัย ลวดสูงเนิน ที่โรงแรมอิมพีเรียล 5 - 20 ก.พ. 2529

4. บริจาคเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล นายศรีศักดิ์ นพรัตน์ นักเขียน ก่อนถึงแก่กรรม

นิทรรศการ "ระลึกถึงสุเชาว์ ศิษย์คณศ" นี้ จัดขึ้นเพื่อระลึกถึงการจากไปของ สุเชาว์ ศิษย์คณศ ครบหนึ่งปี ศิลปินจำนวนมากได้บริจาคผลงานในนิทรรศการครั้งนี้ เพื่อร่วมระลึกถึงเขา

ภาพที่เขาทิ้งรกร้างด้วยพยาบาล แวดล้อมด้วยเพื่อน ๆ และผู้นับถือ มาปิดนิทรรศการของเขาเองที่หอศิลป์ พีระศรีในวันนั้น เขาพูดไม่ได้เสียแล้ว แต่เขาจ้องผลงานของเขาทุกภาพ แวดล้อมที่มองมายังเพื่อน ๆ ในวันนั้น คล้ายกับว่าจะขอบคุณทุก ๆ ท่านที่จัดงานให้ และยังไม่ลืมเขา

กองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ ไม่อาจลืมคุณงามความดีที่เขาได้สร้างไว้ให้กับวงการศิลปะและส่วนรวมตลอดมาได้ หวังว่าผู้มีจิตสำนึกในเรื่องศิลปะและวัฒนธรรม จะช่วยส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ของกองทุนนี้ในโอกาสต่อไป

(นายปรีชา อรชุนกะ)

ประธานกองทุนสุเชาว์ ศิษย์คณศ

สุเชาว์ ศิษย์คณิศ

เกิดที่บางคอแหลม ย่านนาวา กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2469 บุตรนายยิ้ม ถิ่นกวง และนางยี่ แซ่หยิม แต่เดิมชื่อ ชิวเจียง แซ่หยิม มีพี่สาวหนึ่งคน ได้เปลี่ยนชื่อเป็นสุเชาว์เมื่อ พ.ศ. 2489 และเปลี่ยนนามสกุลเป็น “ศิษย์คณิศ” เมื่อ พ.ศ. 2507 กำพร้าพ่อแม่ ตั้งแต่เด็ก โดยมีพี่สาวเลี้ยงดูและส่งเสียเล่าเรียน ได้ต่อสู้ชีวิตด้วยความยากลำบากอย่างโดดเดี่ยวไม่มีลูกเมีย เมื่อชีวิตเริ่มจะดีขึ้นก็มีอันเป็นไปล้มป่วยและถึงแก่กรรมเมื่ออายุเกือบ 60 ปี วันที่ 23 มีนาคม 2529

การศึกษา เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2486 หลังจากนั้นได้ทำงานหลายที่หลายแห่งแต่ไม่ยั่งยืน เกิดความสนใจศิลปะ จิตรกรรมได้ฝึกฝนด้วยตนเอง และไปขอคำแนะนำจาก อาจารย์เฉลิม นาคีรักษ์และอาจารย์ทวี นันทขว้าง หลังจากได้รับรางวัลเกียรตินิยมจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 4 พ.ศ. 2496 ก็ตัดสินใจเข้าศึกษาศิลปะที่โรงเรียนศิลปศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร) เมื่อมีอายุ 27 ปี จบการศึกษาเมื่อ พ.ศ. 2497 ได้ศึกษาต่อที่คณะจิตรกรรม ประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร จนจบการศึกษาระดับอนุปริญญา เมื่อ พ.ศ. 2502 ได้มีโอกาสศึกษากับท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี และศิษย์

งาน เมื่อจบการศึกษาแล้วก็ได้ทำงานหลายที่หลายแห่งแต่ไม่ยั่งยืน ที่นานที่สุดคือเป็นอาจารย์สอนศิลปะประจำที่โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถมศึกษา แต่ในที่สุดก็ลาออกทั้ง ๆ ที่รักเด็กและรักการสอนศิลปะ หลังจากนั้นก็ได้ทำงานที่ไหนเป็นประจำ งานอิสระทั้งงานอาชีพและงานศิลปะอยู่ตลอดจนวาระสุดท้ายของชีวิต

รางวัลและทุน ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ 2 เหรียญเงิน จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 4 พ.ศ. 2496

- ได้รับทุนจากมูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป พ.ศ. 2516

นิทรรศการผลงาน

- การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 4, พ.ศ. 2496

- การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 5, พ.ศ. 2497

- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย โดยศิลปินรับเชิญ จัดโดยศิลปิน-กทม. พ.ศ. 2517, 2520, 2524

- การแสดงศิลปกรรมสมทบทุนสร้างหอศิลป์ พีระศรี กทม. พ.ศ. 2508

- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย หอศิลป์แห่งชาติ พ.ศ. 2520

- การแสดงศิลปกรรมสมทบทุน “80 พรรษา สมเด็จพระชนนีฯ” พ.ศ. 2523

- การแสดงศิลปกรรมหลัง 2475 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2525

- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยจัดโดยธนาคารกสิกรไทย พ.ศ. 2525

- การแสดงศิลปกรรมร่วมสมัย จัดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2525

- การแสดงจิตรกรรมบัวหลวง จัดโดยธนาคารกรุงเทพ พ.ศ. 2526

- การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 29 พ.ศ. 2526

- การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 30 พ.ศ. 2527

- มหกรรมศิลป์ พีระศรี ฉลองครบรอบ 10 หอศิลป์ พีระศรี พ.ศ. 2527
- นิทรรศการจิตรกรรมและภาพถ่ายอาเซียน พ.ศ. 2528
- การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ 31
- การแสดงศิลปร่วมสมัยของไทยในอังกฤษ พ.ศ. 2506
- นิทรรศการศิลป์ไทย ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2528
- แสดงผลงานเดี่ยวที่ ห้องสมุดนิลสัน เฮย์ กทม. พ.ศ. 2527
- แสดงผลงานเดี่ยว (ครั้งสุดท้ายในขณะที่ยังมีชีวิต) ที่หอศิลป์ พีระศรี พ.ศ. 2528

ฯลฯ

งานบริการสังคม ได้แสดงผลงานสมทบทุนการหาทุนต่าง ๆ เพื่อการกุศลตลอดมา ในทางวิชาการนั้นได้เป็นกรรมการเขียนตำราระดับประถมศึกษาของกรมวิชาการ เป็นกรรมการในคณะทำงาน ระดับอาเซียนเช่น เป็นอนุกรรมการในคณะกรรมการเฉพาะกิจภาพเขียนเด็กอาเซียน กรมศิลปากรและจัดตั้งงานแสดงผลงาน การประกวดศิลปะเด็กหลายแห่ง ช่วยจัดหาหนังสือบริจาค แก่ห้องสมุด ช่วยจัดหาทุนเพื่อกิจกรรมศิลปะเด็ก มี

บทบาทในการสอนและอบรมศิลปะแก่ประชาชน เข้าร่วมการประชุม การอภิปราย การสัมมนา เขียนหนังสือ “ศิลปะเข้าใจง่าย” และบทความตีพิมพ์ในวารสาร เพื่อการเผยแพร่ศิลปะ เคยเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติ

เนื่องจากเป็นผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทในการให้บริการแก่สังคมเป็นอย่างดีตลอดมา สุขะว ธิษย์คณศ จึงเป็นที่รู้จักและรักใคร่ในวงการศิลปะอย่างกว้างขวาง ในช่วงสุดท้ายของชีวิต เริ่มที่จะประสบความสำเร็จทั้งส่วนตัวและผลงาน ผลงานได้แสดงเดี่ยวในสถาบัน และมีผลงานในการแสดง ทั้งระดับชาติ ระดับอาเซียนและการแสดงในต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกศิลปะสมัยใหม่ผู้หนึ่ง เริ่มมีการสะสมผลงานของศิลปินผู้นี้แล้ว สุขะว ธิษย์คณศ ได้ออกจากหอพักที่บางลำพูไปเข้าบ้านอยู่ร่วมกับศิลปินอาวุโสท่านหนึ่ง ในขณะที่ความเป็นอยู่เริ่มดีขึ้นพอสมควร สุขะวก็ล้มป่วยลงด้วยโรคความดันโลหิตสูง และเป็นอัมพาต ในวัยที่เกือบ 60 ปีและสุขภาพที่ไม่ดีเนื่องจากต้องอดมือกินมือในยุคที่ลำบากแสนสาหัส การล้มป่วยครั้งสุดท้ายหลังจากที่เขียนภาพส่งการแสดงผลศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 252 ก่อนนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลไม่สามารถพูดได้และเคลื่อนไหวร่างกายได้ เป็นเวลาหลายเดือน ในที่สุดได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2529

Rama IX Art Museum Foundation

Suchao Sisganes

- 1926 : Born in Bangkok, Thailand as Sewjiang Yim.
- 1943 : Completed secondary education at Assumption College Bangkok.
- 1946 : Changed his surname from Yim to Sisganes. Took many jobs but quited and from now on took up painting under guidances of Chalerm Nakirak and Tawee Nandhakwang.
- 1953 : Awarded 2nd Prize, Silver Medal from 4th National Exhibition of Art, Bangkok. Decided to enroll in the School of Fine Arts.
- 1955 - Studied art under Professor Silpa Bhirasri at Silpakorn University and graduated with Diploma in Fine Arts in 1959. Taught art at Chulalongkorn University's Demonstration School but resigned to become a freelance artist.
- 1973 : Awarded a grant from Sathiankoses Nakapradeep Foundation.
- 1974 : Invited artist TISCO Invitation, Exhibition of Thai Contemporary Art.
- 1984 : Participated in Silpa Bhirasri Art Festival. One-manshow at Nielson Hayes Library Bangkok.
- 1985 : Represented in ASEAN Exhibition of Painting and Photography, Thai Art Exhibition in People's Republic of China. Hist last one-man show held at Bhirasri Institute, Bangkok. Died in Bangkok on 23rd March 1986.

วาทะของ สุเชาว์ ศิษย์คณิศ

- ไอ้ สังขารนี่หน่อ ข้าขอลา แต่ วิทยุณานข้าจะรุ่ง ด้วยผลงานเป็นสักขีพยานยืนยันว่าไทยมีศิลปะ ไทยมีศิลป์ มีสัจย์ มีควรใครดูแลและ ลูกหลาน ข้าจักรักษาไว้

- สิ่งใดเล่า จะงามกว่าการเน้นให้ประจักษ์ด้วย ศิลป์

- ในวัยเยาว์ ผมกระเส้าส้นปล้นประสบศิลปกรรม นำตนศึกษาสำนักกับ อ.เฉลิม นาศิริรักษ์ สีน้ามันกับ อ.ทวี นันทขว้าง

พระพุทธเจ้าทรงสอนว่า “ว่าตัวน้านันสำคัญ ถ้าวเดินทาง ตัวตามก็เช่นกัน”

โชคดีมีครูเมตตา ให้วิชาผมมาเมื่อ หลังหกเดือน เนิอนรางวัลอันดับ 2 เหรียญเงิน การแสดง ศิลปกรรมแห่งชาติ

ต่อศิลปศึกษา (วิทยาลัยช่างศิลป์) ม.ศิลปากร ณ ที่นี้ ผมดื่ม ผมกินความรู้ ก็น้อย่างตระการม โชคดีอีก ได้อาจารย์ล้วนทรงคุณวุฒิ มีผลงาน ตระการก้อง โดยเฉพาะ ศจ. ศิลป พีระศรี ที่ ศิษย์รุ่นเก่าเรียก “อาจารย์ฝรั่ง”

อัยยาศิยสุภาพ สง่า และมีเสน่ห์ เข้าพบได้เสมอ ไม่วางท่าเลย สมคิตีเต้า “ผู้อยู่สูงทำตนต่ำ ผู้สว่าง ทำตนขมุกขมัว”

อาจารย์ท่านรักคนไทย รักศิลปะไทย พิสูจน์ ด้วยข้อเขียน การเขียนได้เช่นนั้นต้องกลั่นจาก อุดมจิตคารมณ

นศ. ถามว่าเหตุใด อาจารย์ไม่ให้เรียนอย่างเดียว แบบในต่างประเทศ ท่านว่าเมืองไทยต่างกับ เมืองนอก เราไม่มีงานมากพอ ดังนั้น เมื่อใคร สิ่งทำอะไรทำอะไรก็พอช่วยเขาได้ ปี 1 - 3 (ปี 2498) คณะจิตรกรรมต้องเรียนรวม คือ

จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปไทย มัณฑนศิลป์ สถาปัตยกรรม ฯลฯ ท่านวางหลักสูตรตามมาตรฐานสากล แต่เสริมให้เหมาะสมกับสังคมไทย

- จะหาใครไว้แทนอาจารย์ศิลป์ หาจนสิ้นพสุธาหาไม่เหมือน หาจนสิ้นแสงจันทร์ตะวันเลื่อน หาจนเลื่อนลอยลับดับชีวิต

- ชีวิตนี้ศึกษา ผมลาให้สหายคิดบ้างคนบ้างหลายวัน ต้องเดินกลับบ้านกว่า 10 ก.ม.

จิตแพทย์แนะนำว่าเมื่อเรามีทุกข์ ควรหาผู้ใกล้ชิด ญาติ พี่น้อง เพื่อนสนิท ระบายจะสบาย ผมไม่ นิยม ทุกชีวิตมีทุกข์ เหตุใดเราระบายทุกข์ร้อน ให้ผู้อื่นรับ วิธีเดียว ก้มหน้าและกัดฟัน นั่นคือ หัวเสือ

เด็ก ตัวผมเอง เป็นกำพรว้า หน้าเศร้า ดวง-จันทร์ หมายถึงความอ้างว้าง เปล่าเปลี่ยว

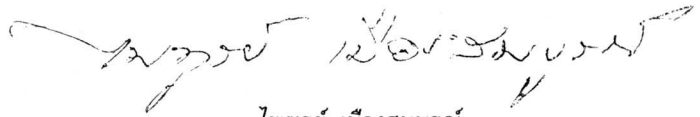
- สำหรับผม เห็นว่ามนุษย์ยังมีสัมผัสผกผัน บันดาลนานาจิตตัง ดังนั้นศิลปะย่อมเกิด-ดับ สลับสร้างต่างกัน ศิลปะจะดำรงคงอยู่คู่คน ดัน ดันบากบัน มุ่งมั่นสร้างสรรค์ สมคำมนุษย์ “ผู้มี จิตใจสูง”

- “กลกบเกิดอยู่ในสระจ้อย” คือผมเอง จึงเจียม บรรจบมือต่อท่านที่ “เห็นทะเลไกล กลางสมุทร” มาแล้ว และไหนเลยจะหาญเคียงมหาผืนหลวง เป็นเพียงผืนมัน ผู้มันสร้างสมสุดพลัง ได้รังน้อย ขอน้อมมอบแด่ท่านดังนี้

“ระลึกถึงสุเชาว์ ศิษย์คณศ”

ผมและคุณสุเชาว์ได้ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ แต่อยู่กันคนละตึก เมื่อผมมีอาการดีขึ้นผมก็ลงไปเยี่ยมคุณสุเชาว์บ่อย ๆ แต่คุณสุเชาว์ฯ พุดไม่ได้ เป็นความทรมานใจผมที่มีต่อคุณสุเชาว์ฯ ในขณะนั้นอย่างยิ่ง ผมรักคุณสุเชาว์ฯ ทั้งน้ำใจอันบริสุทธิ์และน้ำมือในผลงานของคุณสุเชาว์ฯ เช่นกัน แต่งานของคุณสุเชาว์ฯ ที่ยังเหลืออยู่แทนตัว ทำให้เรายังชื่นชมอยู่เสมอในความขยันสร้างงานมิได้หยุดยั้ง และเป็นมิตรที่ดีต่อเพื่อนตลอดมา

“ตัวคุณสุเชาว์ตายไปแล้วแต่งานยังไม่ตาย”

ไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์

3.17.2530

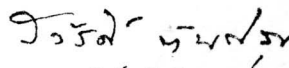
Rama IX Art Museum Foundation

แต่จิตรกร “สุเชาว์ ศิษย์คณศ”

สุเชาว์จากพวกเราและวงการศิลปะไปแล้วตามวัฏฏะ แต่ชื่อและผลงานศิลปะของเขายังอยู่ และจะอยู่ให้ได้กล่าวขวัญถึงต่อไปอีกนาน

มักน้อย ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีสัจจะ เป็นบุคลิกส่วนตัว ถ่ายทอดแสดงออกมาในงานศิลปะอย่างบริสุทธิ์ใจ มีแบบฉบับเป็นของตนเอง ไม่คำนึงนักที่ใครจะชอบหรือไม่ชอบ คงทำงานด้วยใจรักจวบจนหมดเวลาและโอกาสที่เขาจะทำต่อไปได้

วงการศิลปะของเรายังระลึกถึงและให้คุณค่าแก่เขาและงานศิลปะของเขาในฐานะศิลปินผู้บุกเบิกงานศิลปะไทยร่วมสมัยผู้หนึ่ง จากงานจิตรกรรมที่ได้รับรางวัลในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติเมื่อยังเป็นนักเรียนศิลปะและต่อ ๆ มาในการแสดงศิลปครั้งสำคัญ ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

สวสดี ดับดิสุข

17 มี.ค. 30

● สุเขว้ชีพไว้ร่างไหม้
เหลือถ่านเถ้าเริ่ยราย
ลิ่งศิลป์ซึ่งสืบสาย-
โลกเปล่าเปลี่ยวแคว้งคว้าง

โคมสลาย
เปล่าว่าง
ใจกล้าว เล่าแล
ช่างอ้างว่างแสน ฯ

● ลิ่นชีวิตบ่สิ้น
ไศกน้นชลนัยน์เธอ
แรงฝันซึ่งเผลอเธอ
อาจกล้าวแทนจิตรได้

ศิลป์เสนอ
ซ่อนไว้
ละเมอเล่า
ไปไร้ภาษา ฯ

● ชีวิตสั้นแต่สร้าง
ย่อมยังยืนอมตะ
เวลาร่วงเป็นขยะ
ใจเท่านั้นสว่างไว้

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะ
คือไร
หรือทิพย์
เพื่อได้นมิตศิลป์ ฯ

● ชีพสั้นศิลป์เท่านั้น
คืออมตะศิลปะคง
ศิลปินแรงใจผจง
มิติใหม่เหนือสมัยหน้า

ยืนยง
คู่ฟ้า
นฤมิต เร็วรา
เพื่อหล้าวิเศษหลัง ฯ

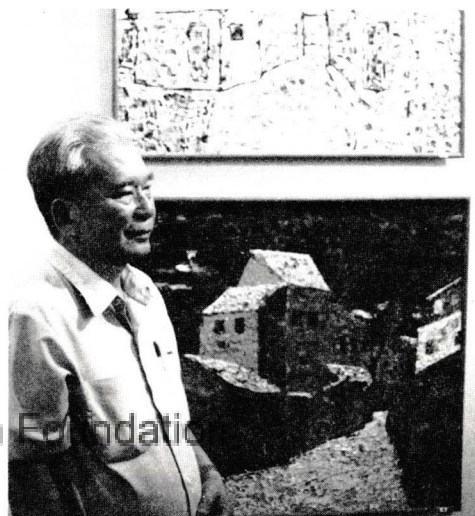

แต่ สุเชาว์ ศิษย์คณะศ

โดย ดำรง วงศ์อุปราช

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ความนำ สุเชาว์ ศิษย์คณะศ เป็นศิลปินที่ไม่มีชื่อเสียงโด่งดังหรือดัง และเขาเองก็ไม่มีความต้องการที่จะดังในสายตาของคนบางคนเห็นว่าเขาไม่มีความสำคัญ ไม่มีความหมาย ในบางครั้งถึงกับพูดจาเชิงดูถูกดูหมิ่น บางทีก็พูดล้อเลียนอย่างหนัก คนหลายคนในวงการศิลปะคิดว่าผลงานของเขาไม่มีอะไรเลย ขณะนี้เขาได้ถึงแก่กรรมไปแล้ว ที่เหลืออยู่ก็คือผลงานและคุณงามความดีที่เขาได้ทำไว้ ผู้ที่มีผลงานของเขาหลายคนบอกว่าจะไม่ขายผลงานของเขา หลายคนเพิ่งจะนึกได้ว่า ชายแก่ร่างเล็กยัมและหัวเราะอยู่เสมอ นั้น เป็นคนที่มีความค่า เป็นคนที่หลายคนคิดถึงและระลึกถึง ไม่มีใครว่าและด่าเขาอีกแล้ว ถึงอย่างไรก็ตามเขาได้ทิ้งมรดกไว้ให้พวกเราแล้ว เขาถึงแก่กรรมเมื่อ 2529 หลังจากที่มีอาการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงและอัมพาตเป็นเวลาแรมปีในขณะที่มีอายุเกือบครบ 60 ปี ชายผู้นี้มีรูปร่างสันทนต์ ผมหงอก พูดจาและเคลื่อนไหวคล่องแคล่ว มีอารมณ์ขันและอารมณ์ดีอยู่เสมอ เราเห็นเขาอยู่เสมอในการเปิดนิทรรศการศิลปะ และมีคนรู้จักทั่วทุกหนทุกแห่งโดยทั่วไป เขามักจะเล่าเรื่องขำขันให้ฟังอยู่เสมอ และเรียกตนเองว่าเป็นนายกสมาคมอารมณ์ขัน ไม่คิดว่าเขาจะเป็นโรคความดันโลหิตสูงได้ มันเป็นเรื่องอนิจจัง ความจริงเขาไม่ใช่มีอายุน้อยเลย ชายผู้นี้มีอายุเกือบ 60 ปีแล้ว เป็นผู้อาวุโสแล้ว แต่เราคิดว่าแกคงมีอายุไม่มากนัก เราเห็นชายผู้ที่มีอายุที่ภาคภูมิใจประจักษ์ศิลปปี ม.ศ.ก. คอยต้อนรับผู้ที่รู้จักกันและบางทีก็รับโทรศัพท์ ทราบว่าทำโดยไม่ได้อะไรบังคับและไม่เห็นเงินเดือนคือช่วยทำงานอาสาสมัครเอง บางคนคิดว่าชายผู้นี้เป็นพนักงานประจำ เมื่อเจอเราอาจถามว่ามีหนังสือใหม่ผมขอไปให้ห้องสมุดสักเล่ม นี่ก็เป็นงานอาสาสมัครเอง อีกงานหนึ่งที่ทำอยู่เสมอ เมื่อครั้งที่ผมยังทำงานอยู่ที่หอศิลป์ ม.ศ.ก. นั้น แกมักจะเอาต้นไม้ใส่ถุงพลาสติกไป

วางไว้ให้ไว้ในห้องทำงานแล้วเขียนไว้ว่า “รีบปลูกเสียนะนี้เป็นต้นไม้หายาก อย่าให้ตายเสียละ” ต้นไม้นั้นไม่สำคัญที่ราคา แต่คุณค่าทางจิตใจของแก่นั้นสำคัญกว่า ถึงแม้ว่าจะขัดสนขาดแคลนทางวัตถุและเงินทองอย่างไร ชายผู้นี้ไม่ขัดสนทางใจเลย มีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความจริงใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น แม้จะทำให้เกิดความเข้าใจผิดจากการช่วยสื่อสารแพร่ข่าวบ้างก็ทำไปโดยบริสุทธิ์ใจ งานส่วนรวมนั้นพยายามช่วยเหลือ เช่น การสอนศิลปะเด็ก การตัดสินงานศิลปะเด็ก การหาทุนเพื่อการกุศล เอางานเอาการเป็นธุระวิ่งเต้นให้งานส่วนรวมบรรลุผล ชายผู้นี้เป็นผู้ที่ไม่มีแต่ก็พยายามให้ในด้านศิลปะนั้นก็เป็หนว่งอยู่เสมอ พยายามอธิบายให้ผู้สนใจเข้าใจศิลปะ และถึงกับแต่งหนังสือและพิมพ์ออกเผยแพร่อือหนังสือ “ศิลปะเข้าใจง่าย” ถึงแม้จะถูกล้อเลียนว่า “เป็นหนังสือเข้าใจยาก” ชายผู้นี้ก็ไม่ได้ถือสาหาความอาจจะกล่าวได้ว่าในช่วงเวลาสามสิบกว่าปีที่อยู่ในวงการ

ศิลปะนั้น ชายผู้นี้ได้มีส่วนในการช่วยให้วงการศิลปะดีขึ้น ทั้งในด้านการสร้างสรรค์ผลงานและการเผยแพร่ศิลปะ เพราะวงการศิลปะนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อสองสามวันนั้นและไม่ได้เกิดขึ้นโดยคนไม่กี่คน ชายผู้นี้มีส่วนช่วยทำคนหนึ่งในยุคของเขาและต่อเนื่องมาจนวาระสุดท้ายของชีวิต ผู้ที่ไม่ดัง ไม่มีอำนาจวาสนา เงินทอง ก็สามารถสร้างคุณงามความดี และสมควรได้รับการยกย่องเป็นปูชนียบุคคล เป็นตัวอย่างแก่คนรุ่นหลังได้เช่นกัน ไม่เฉพาะผลงานเท่านั้นที่ทำให้เราระลึกถึงสุเชาว์ ศิษย์คณิศ การดำเนินชีวิตและชีวิตของเขาด้วยที่ทำให้เราระลึกถึง เพราะสุเชาว์ ศิษย์คณิศ มีบุคลิกของตนเอง มีความเป็นมนุษย์และมนุษย์สัมพันธ์ ไม่เห็นแก่ตัว มีความจริงใจ ไม่ถือตัว และถ่อมตัวอยู่เสมอ ผมจำได้ว่าเคยพูดว่า “ผมไม่ต้องการเอาชนะเพื่อนบ้าน ผมต้องการเสมอกับเพื่อนบ้านเท่านั้น” ถ้าเราจะถือว่า ศิลปะคือชีวิต และชีวิตก็แยกจากศิลปะไม่ได้ สุเชาว์ ศิษย์คณิศ ก็เป็นเช่นนั้น การต่อสู้ตลอดเวลาเกือบ 60 ปีของเขาทั้งเพื่อชีวิตและศิลปะ ยิ่งกว่านั้นก็คือเขาต่อสู้เพื่อโอกาสของการแสดงออกทางศิลปะและเขาก็ได้เห็นศิลปะสะท้อนชีวิตของเขาด้วย การศึกษาและเข้าถึงศิลปะของสุเชาว์ ศิษย์คณิศนั้นจึงต้องรู้จักชีวิตของเขาด้วย

เกี่ยวกับชีวิตของสุเชาว์ ศิษย์คณิศ

ก่อนที่จะรู้จักสุเชาว์ ศิษย์คณิศ ผมรู้จักกับอาจารย์ทวี นันทขว้าง และนพรัตน์ ลิธิฤทธิ์ ในราว พ.ศ. 2500 ซึ่งผมเพิ่งจะเข้าเป็นนักศึกษาที่คณะจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็ประมาณ 30 ปีมาแล้ว อาจารย์ทวีเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น สุเชาว์และนพรัตน์เป็นศิษย์ของอาจารย์ทวี ทั้งสองทำงานศิลปะจิตรกรรมตามแนวทางของอาจารย์ทวี (ไม่ใช่ลอกเลียนแบบของอ.ทวี โปรดเข้าใจว่าการทำงานศิลปะในแนวทางเดียวกันนั้น ไม่ใช่การลอกเลียนแบบ การลอกเลียนแบบเป็นอีกเรื่องหนึ่ง) ผมได้รู้จักกับสุเชาว์ที่บ้านนพรัตน์ ซึ่งสุเชาว์ไปมาหาสู่อยู่เสมอ บางครั้งก็นอนค้างคืน สุเชาว์เป็นนักศึกษารุ่นพี่ผมสองสามปี ยังมีโอกาสพบกันที่มหาวิทยาลัยด้วย ผมทราบว่าสุเชาว์ยากจนมาก ต้องดิ้นรนให้อยู่รอดและเรียนให้จบ เพื่อนฝูงที่สนิทก็ช่วยเหลือเท่าที่จะช่วยได้ ที่บ้านนพรัตน์นั้น บางครั้งเราก็ต้องกินปลาทุตัว

เป็นอาจารย์
ที่สาธิตจุฬาฯ 2513

เดียวกัน สุเชาว์นั้นทนกว่าผมที่สามารถกินข้าวบูดได้ เรื่องอาหารนี้มีส่วนเสียต่อสุขภาพของสุเชาว์ในเวลาต่อมา ในสมัยนั้นนักศึกษาศิลปะส่วนใหญ่มีฐานะยากจน รวมทั้งผมด้วย บางครั้งเราก็ไปกินข้าวกันที่บ้านอาจารย์ทวี ผมได้รู้จักสนิทสนมขึ้นอีกหลายคนคือ เป็รื่อง เป็ลียนสาย-สิบ อินสนธิ์ วงศ์สาม ทวี วัชรินทร์ สมรรค์ พงกะเวส นพดล ขนทัพม เข่าเหล่านเคยไปบ้านอาจารย์ทวีในสมัยนั้น ในสมัยนั้นอาจารย์ทวียังไม่ได้ทำงานประจำ เขียนภาพอยู่กับบ้าน เรามักจะไปเยี่ยมและดูอาจารย์เขียนภาพ

พวกเรารู้ว่า สุเชาว์มีอายุมากกว่า และได้ผ่านการต่อสู้ชีวิตมาบ้างแล้ว เป็นกำพร้าและต้องอาศัยพี่สาวส่งเสียให้เล่าเรียน ต้องช่วยตัวเองโดยการขายของมาก่อน การมาเรียนศิลปะนั้นก็เพราะสุเชาว์มีใจรักศิลปะมาก

ผลงานจิตรกรรม พ.ศ. 2496